

(c. d. z Nr 7-8(84-85)-2003)

Najważniejsze wydarzenia z historii Polski

Nadal kontynuujemy zapoznanie naszych Czytelników z najważniejszymi wydarzeniami z historii Polski od czasów najdawniejszych (960 rok) do współczesności.

Dynastia Jagiellonów

1386-1434 – Władysław Jagiełło
1434-1444 – Władysław III Warneńczyk
1447-1492 – Kazimierz Jagiellończyk
1492-1501 – Jan Olbracht
1501-1506 – Aleksander
1506-1548 – Zygmunt I Stary
1548-1572 – Zygmunt II August

1385 – Połączenie Litwy z Polską, unia w Krewie.

1386 – Jagiełło królem Polski. Chrzest Litwy.

Starannie przygotowana do roli monarchini księżniczka Jadwiga przybyła do Polski z Węgier jesienią 1384 roku, a arcybiskup gnieźnieński ukoronował ją na króla, oddając «jej władzę zupełną zarządzania królestwem». Początkowo w zastępstwie młodziutkiej władczyni rządy sprawowali dostojnicy małopolscy. Oni właśnie postanowili ofiarować rękę królowej wielkiemu księciu Litwy – Jagielle. Jadwiga doceniła znaczenie idei wprowadzenia wiary chrześcijańskiej na Litwie. Możliwe to było jedynie dzięki jej związkowi z Jagiełłą. Po zaślubinach i koronacji Jagiełły małżonkowie współrządzili Polską.

Działalność Jadwigi

W miarę dorastania królowa Jadwiga dzieliła z mężem ciężar sprawowania władzy w państwie. W trosce o chrystianizację Litwy ufundowała przy uniwersytecie w Pradze dom dla studentów – przede wszystkim Litwinów, którzy w przyszłości poświęcić się mieli działalności kapłańskiej w swej ojczyźnie.

Jadwiga zasłużyła się ogromnie kulturze polskiej. Dzięki niej mogła wznowić działalność krakowska uczelnia. Za jej też sprawą tłumaczono na język polski dzieła o treści religijnej, co dało początek rodzimemu piśmiennictwu. Królowa odznaczała się głęboką pobożnością i wiele czasu poświęcała na modlitwy i nabożeństwa.

Zachowała się w pamięci współczesnych jako opiekunka ubogich, chorych i potrzebujących. Dla bezdomnych, żebraków, chorych i kalek zakładała szpitale, czyli według

dzisiejszych pojęć domy opieki społecznej, gdzie mogli oni znaleźć ciepłą strawę i kąt do spania. Żywo reagowała też na krzywdy wyrządzone poddanym, zwłaszcza tym najsłabiej chronionym prawem, starając się oddać im sprawiedliwość.

Śmierć monarchini była prawdziwym wstrząsem dla państwa. W kalendarzu katedry krakowskiej pod datą 17 lipca 1399 roku zapisano: «Zmarła dziś w południe Najjaśniejsza Pani Jadwiga Królowa Polski i dziedziczka Węgier, niestrudzona krzewicielka czci Bożej, opiekunka Kościoła, służebnica sprawiedliwości, towarzysząca wszelkich cnót, pokorna i dobrotliwa matka sierot, a według tego, co szeroko wiadomo, nie widziano ówczesnie na całym świecie podobnego jej człowieka królewskiego rodu». Wkrótce po śmierci Jadwigi zaczął rozwijać się jej kult, lecz Jagiellonowie nie podjęli starań o beatyfikację i dopiero papież Jan Paweł II w 1979 roku uznał ją za błogosławioną.

1410 – Wielka wojna z Krzyżakami pod Grunwaldem

Zawarcie umowy polsko-litewskiej było konieczne. Tym bardziej że zapowiadała się wielka wojna z Zakonem krzyżackim. Krzyżacy uzyskali pomoc rycerstwa z Europy Zachodniej. Król polski ścigał o chodników z Czech i Moraw. W szeregach wojsk Witoldowych znalazł się jeden oddział tatarski. Brały udział i wojska ruskie. Dnia 15 lipca roku 1410 doszło do wielkiej bitwy na polach pod Grunwaldem, gdzie zmierzyły się dwie armie liczące po około 20 tys. zbrojnych. Po ciężkich i krwawych zmaganiach Krzyżacy zostali rozgromieni, a ich wielki mistrz – Ulrich von Jungingen poległ w walce. Zwycięstwo grunwaldzkie miało ogromne znaczenie dla Polski i Litwy – Zakon po raz pierwszy poniósł tak wielką klęskę, która zarazem zapoczątkowała jego powolny upadek. Na wieść o zwycięstwie Jagiełły otwierały się bramy grodów pomorskich, a ich mieszkańcy poddawali się polskiemu monarsze. W 1411 roku podpisano pokój w Toruniu, w którym Polska i Litwa nie wykorzystywały jednak zwycięskiej

sytuacji. Zgodnie z jego postanowieniem Żmudz powróciła do Litwy, ale jedynie na czas życia Jagiełły, po śmierci króla zaś Zakon miał ją przejąć ponownie. Polska uzyskała od państwa zakonnego wysokie odszkodowanie, lecz powinna była oddać wielkiemu mistrzowi zamki krzyżackie zdobyte podczas wojny. Tak więc zwycięstwo grunwaldzkie nie zostało w pełni wykorzystane politycznie, ale złamało potęgę wojskową Krzyżaków.

1454-1466 – Wojna trzynastoletnia z Krzyżakami, zakończona pokojem w Toruniu. Pomorze Gdańskie, ziemia michałowska i chełmińska, Żuławy wraz z Malborkiem i Elblągiem przyłączone zostały do Polski (Prusy Królewskie). Pozostałe obszary państwa krzyżackiego zachował wielki mistrz uznając króla polskiego za swego protektora.

1525 – Sekularyzacja Zakonu Krzyżackiego dotychczasowy wielki mistrz, od tej pory, dziedziczny Książę Prus i lennik Polski złożył przysięgę wierności królowi Zygmuntowi I Staremu.

1569 – Unia Polski z Litwą – suwerenne i równoprawne państwa i narody połączone w jedno państwo – Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wspólny wybór władcy, wspólny sejm, wspólne prawa i przywileje.

1573 – Pierwsza wolna elekcja w Polsce, w czasie bezkrólewia na czele państwa stał jako internrex – prymas, arcybiskup gnieźnieński, reprezentował on państwo na zewnątrz. Sejm elekcyjny, odbywający się na Błoniach pod Warszawą dokonywał wyboru Króla; brała w nim udział szlachta, o wyborze króla decydowali jednak magnaci. Przed objęciem tronu nowo obrany król musiał zatwierdzić pacta conventa (zobowiązania elekta dotyczące polityki zagranicznej, wojska, spraw finansowych) i artykuły henrykowskie (mini konstytucję) – król uznawał wolną elekcję, bez zgody sejmu nie mógł zwoływać pospolitego ruszenia, co dwa lata miał zwoływać sejm i t.d.

(c. d. n.)

Opracował **Kl. Ławrynowicz**